

Obchodní právo

Veřejnoprávní aspekty podnikání (živnostenské podnikání, obchodní rejstřík)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.
Mgr. Michael Münster
přednáška

Regulace podnikání v České republice

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mezi základní prameny obchodního práva můžeme řadit:

- **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (dále také jen OZ anebo NOZ)
obsahuje vymezení některých základních pojmů (podnikatel, podnikání, závod, obchodní firma, obchodní tajemství), jednání podnikatele (přímé a nepřímé jednání, prokura), právní úprava ochrany proti nekalé soutěži, smlouvy typicky používané při podnikání (kupní, o dílo, o nájmu prostor sloužících podnikání, o obchodním zastoupení, bankovní smlouvy, koupě a pacht závodu, atd.).
  - **zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích** (dále také jen ZOK)
obsahuje právní úpravu obchodních společností (korporací) a družstev.
  - **zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)**
upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním.
  - **zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob**
obsahuje právní úpravu týkající se obchodního rejstříku.
  - **zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém**
upravuje tzv. poměry s mezinárodním prvkem, tj. například situaci, kdy tuzemský podnikatel uzavírá smlouvu se smluvním partnerem ze zahraničí.
-

Regulace podnikání v České republice

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mezi další hmotněprávní prameny obchodního práva řadíme např.:

- zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev,
  - zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí,
  - zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže,
  - zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový,
  - zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech,
  - zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu,
  - zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách,
  - zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku,
  - zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele,
  - zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky,
  - zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, atd.
  - zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti,
  - zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení,
  - zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti,
  - zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech,
  - nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností,
-

Regulace podnikání v České republice

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mezi další hmotněprávní prameny obchodního práva řadíme např.:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád,
- zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb,
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů,
- zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů,
- zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních,
- zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, zákon č. 526/1990 Sb., o cenách,
- zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

Mezi další procesněprávní prameny řadíme např.:

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,
- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů,
- zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Prameny právní úpravy:

- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (**živnostenský zákon**)
    - upravuje podmínky živnostenského podnikání (dále jen „živnost“) a kontrolu nad jejich dodržováním
  - zákon č. 570/1991 Sb., o **živnostenských úřadech**
  - nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o **obsahových náplních jednotlivých živností**
  - zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
  - zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád
-

Pojem živnost (pozitivní vymezení)

- **živností je:**
    - soustavná činnost
    - provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost,
    - za účelem dosažení zisku

  - **podnikatelem podle ŽZ může být:**
    - tuzemská FO
    - tuzemská PO
    - zahraniční FO
    - zahraniční PO
    - azylant
-

Pojem živnost (negativní vymezení)

- **živností není např.:**
    - činnosti zákonem vyhrazené státu (např. důlní činnost)
    - využívání výsledků tvůrčí duševní činnosti
    - restaurování kulturních památek
    - provádění archeologických výzkumů
    - činnost FO stanovená zvláštními předpisy
      - lékaři, lékárníci, stomatologové, znalci, tlumočníci, notáři, advokáti
    - činnost bank, pojišťoven, penzijních fondů
    - zemědělství, včetně prodeje nezpracovaných zemědělských výrobků
-

Podmínky provozování živností

- **Všeobecné podmínky FO:**
    - **plná svéprávnost** - lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti
    - **bezúhonnost** -
      - za bezúhonnou se pro účely ŽZ nepovažuje osoba, která byla **pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním**, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.
  - **Zvláštní podmínky** provozování živnosti:
    - odborná nebo jiná způsobilost
      - např. požadavek bezúhonnosti všech zaměstnanců (např. koncese Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob)
    - živnosti řemeslné, vázané a koncesované
    - lze ustanovit odpovědného zástupce
-

Překážky provozování živnosti

- na majetek fyzické či právnické osoby byl **prohlášen konkurz** ode dne prodeje závodu v rámci zpeněžení majetkové podstaty
  - po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o **zamítnutí insolvenčního návrhu** proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení nebo je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů
  - fyzická nebo právnická osoba, které byl soudem nebo správním orgánem uložen **trest nebo sankce zákazu činnosti** týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru
  - **Zákaz řetězení živností:**
    - živnost nemůže provozovat fyzická nebo právnická osoba, které bylo zrušeno živnostenské oprávnění (nebo byla členem statutárního orgánu), protože závažným způsobem porušila nebo porušuje podmínky stanovené rozhodnutím o udělení koncese či zákonem
-

Odpovědný zástupce

- podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce – vždy FO
  - ve smluvním vztahu k podnikateli – maximálně ke 4 podnikatelům
  - odpovídá za řádný provoz živnosti a dodržování právních předpisů – účastní se provozu v potřebném rozsahu
  - **Obligatorní** ustanovení:
    - podnikatel je PO se sídlem v ČR pro živnost, kde se vyžadují zvláštní podmínky provozování
      - Statutární orgán nebo jiná osoba
    - podnikatelem je FO, která nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti
  - **Fakultativní**
    - rozhodnutí FO ustanovit odpovědného zástupce
-

- **z hlediska předpokladu vzniku živnosti:**
    - **živnosti ohlašovací** - není potřeba rozhodnutí
      - živnosti řemeslné – odborná způsobilost vyučením v oboru, maturitní zkouškou, VŠ vzdělání
        - uvedeny v příloze č. 1 ŽZ (např. kovářství, tesařství, malířství)
      - živnosti vázané – různorodá odborná způsobilost
        - uvedeny v příloze č. 2 ŽZ (např. výroba strojů a přístrojů, chemická výroba, výroba a zpracování paliv)
      - živnosti volné – není stanovena odb. způsobilost
        - uvedeny v příloze č. 4 ŽZ (je jedna živnost volná, která má podobory)
    - **živnosti koncesované** – je potřeba státní povolení
      - uvedeny v příloze č. 3 ŽZ (např. výrobu, úpravu a půjčování zbraní a střeliva, výbušnin, směnářenskou činnost)
      - živnosti, které mohou zvlášť ohrozit společnost (život, zdraví)
      - zjišťuje se často i podmínka spolehlivosti
      - v povolení (koncesi) může být uvedena / stanovena podmínka provozování
-

- **Ohlašovací živnosti**
    - vznik dnem ohlášení
      - výpis z živnostenského rejstříku vydá ŽÚ do 5 dnů ode dne ohlášení
    - podmínka: podnikatel splnil při ohlášení náležitosti
    - podnikatel povinnost ohlašování změn

  - **Koncesované živnosti**
    - vznik dnem právní moci rozhodnutí o udělení koncese
      - výpis z živnostenského rejstříku vydá ŽÚ do 5 dnů ode dne právní moci rozhodnutí
    - podnikatel povinnost ohlašování změn
-

Výpis z živnostenského rejstříku

Městský úřad Uherský Brod
odbor občanského živnostenského úřadu
688 01 Uherský Brod, Masarykovo nám. 100

Č. j.: OZU/1195/08/Kr/2

Více značka:

Výpis z živnostenského rejstříku

Veřejná část

Jméno a příjmení:	Ladislav Hasoň
Občanství:	Česká republika
Bydliště:	Maršovská 2235, 688 01, Uherský Brod
Identifikační číslo:	13697757
Místo podnikání:	Maršovská 2235, 688 01, Uherský Brod

Živnostenské oprávnění č. 1

Předmět podnikání: **Provádění staveb, jejich změn a odstraňování (dle přechodných ustanovení zákona č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb.)**

Druh živnosti: **Ohlašovací vázaná**

Vznik živnostenského oprávnění: **28.09.1992**

Zahájení provozování živnosti: **28.09.1992**

Doba platnosti oprávnění: **na dobu neurčitou**

Živnostenské oprávnění č. 2

Předmět podnikání: **Silniční motorová doprava nákladní vnitrostátní - provozovaná vozidly do 3,5 tuny celkové hmotnosti - provozovaná vozidly nad 3,5 tuny celkové hmotnosti**

Druh živnosti: **Koncesovaná**

Vznik živnostenského oprávnění: **01.09.2004**

Zahájení provozování živnosti: **01.09.2004**

Doba platnosti oprávnění: **na dobu určitou do 25.08.2014**

Přerušení provozování živnosti oznámené podnikatelem: **od 09.08.2007**

Živnostenské oprávnění č. 3

Předmět podnikání: **Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona (dle přechodných ustanovení zákona č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb.)**

Obory činností: **Zprostředkování obchodu a služeb**

Velkoobchod a maloobchod

Ubytovací služby

Realitní činnost, správa a údržba nemovitostí

Pronájem a půjčování věcí movitých

Zánik živnostenského oprávnění

- **Ze zákona**
    - smrtí podnikatele – nepokračují-li dědicové či správce pozůstalosti, atd.
    - zánikem PO
    - uplynutím doby (pokud vydáno na dobu určitou)
    - výmazem zahraniční osoby z OR
  - **Rozhodnutím živnostenského úřadu (obligatorně)**
    - podnikatel ztratil plnou svéprávnost
    - podnikatel přestal být bezúhonný
    - nastala překážka provozování živnosti
    - podnikatel sám požádá o zrušení
    - orgán státní správy sdělí, že podnikatel závažně porušil podmínky koncese
  - **Rozhodnutím živnostenského úřadu (fakultativně)**
    - návrh správy sociálního zabezpečení, jestliže podnikatel neplní závazky vůči státu
    - jestliže podnikatel neprovozuje živnost po dobu delší než 4 roky
-

Jednotný registrační formulář

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Jednotný registrační formulář pro fyzické osoby (JRF):**
    - jeho prostřednictvím lze učinit na obecním živnostenském úřadu **podání i k dalším úřadům** (FÚ, SocZab, Zdr.pojišťovna, ÚP)
    - na jakémkoli obecním živnostenském úřadu - **centrálním registračním místě (CRM)**, příp. je volně dostupný na internetových stránkách www.mpo.cz.
-

- **stanoví** zákon č. 634/2004 Sb., **o správních poplatcích**:
    - ohlášení živnosti při vstupu do živnostenského podnikání 1.000 Kč
    - další ohlášení živnosti 500 Kč
    - přijetí žádosti o koncesi při vstupu do živnostenského podnikání 1.000 Kč
    - přijetí další žádosti o koncesi 500 Kč
    - změna rozhodnutí o udělení koncese 500 Kč
    - vydání rozhodnutí o schválení odpovědného zástupce pro koncesovanou živnost 500 Kč
    - vydání výpisu z živnostenského rejstříku po provedení oznámené změny 100 Kč
    - Vydání úplného nebo částečného výpisu z živnostenského rejstříku na žádost za každou i započatou stránku 20 Kč
-

- **Organizace živnostenské správy:**
    - Obecní živnostenské úřady
    - Krajské živnostenské úřady
    - Živnostenský úřad ČR (MPO)

  - **Podání je možné učinit**
    - u jakéhokoliv ŽÚ
    - u Czech POINT – informační národní terminál (kontaktní místo)
      - notáři, krajské úřady, obecní úřady, držitel poštovní licence, Hospodářská komora ČR
-

Živnostenský rejstřík

- **živnostenský rejstřík:** jedná se o veřejný seznam do kterého jsou zapisováni podnikatelé, kteří mají živnost a některé údaje o nich
  - **práva:**
    - nahlížet, pořizovat z něj výpisy, opisy, žádat úřední opis atd.
  - **dostupnost:**
    - <http://www.rzp.cz/>
    - Živnostenské úřady
-

- živnostenské úřady **sledují plnění povinností** podnikatelů stanovené
    - v ŽZ a dalších právních předpisech
    - v podmínkách provozování živností uložené v rozhodnutí o udělení koncese
  - postup při kontrole se řídí zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád
  - za porušení povinností lze udělit podnikateli **pokutu**
    - přestupek FO – do 1.000.000 Kč
      - např. neoprávněně podniká
    - správní delikt PO nebo podnikající FO – do 1.000.000 Kč
      - např. podnikatel nestanovil odb.zástupce, neoznámil provozovnu
  - řízení o uložení pokuty lze zahájit
    - do 1 roku ode dne kdy se ŽÚ dověděl
    - nejpozději do 3 let od porušení povinnosti
-

Neoprávnění podnikání dle TrZ

- trestný čin neoprávněného podnikání – trestní zákoník
  - **§ 251 TrZ - Neoprávněné podnikání**
    - (1) Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní, obchodní nebo jiné podnikání, bude potrestán odnětím svobody **až na dvě léta** nebo zákazem činnosti.
    - (2) Odnětím svobody na šest měsíců **až pět let** nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,
      - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu, nebo
      - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
    - (3) Odnětím svobody na dvě léta **až osm let** bude pachatel potrestán,
      - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
      - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.
-

Rejstříky vztahující se k podnikání

- obchodní rejstřík
- živnostenský rejstřík
- rejstřík ochranných známek, rejstřík označení původu a zeměpisných označení
- katastr nemovitostí

Obchodní rejstřík - právní úprava

- **Hmotně právní normy určují:**
    - kdo je zapsán
    - které skutečnosti
    - jaké jsou právní následky zápisu
  - zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících
  - NOZ, ZOK
  - **Procesně právní normy určují:**
    - kdo vede obchodní rejstřík
    - jakým jsou zápisy prováděny
    - úprava soudního procesu
  - zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících
  - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
  - zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
-

- veřejný rejstřík (seznam), do kterého se zapisují stanovené údaje o podnikatelích
    - **obligatorní zápis**
      - obchodní korporace - obchodní společnosti; družstva
      - osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon (např. státní podnik)
      - fyzické osoby - jejichž výše výnosů přesáhla určitou 120 mil Kč po 2 po sobě jdoucích účetních obdobích;
      - zahraniční PO a FO (neplatí pro členy EU a EHS)
    - **fakultativní zápis**
      - na vlastní žádost – podnikající FO, které nejsou zapisovány obligatorně (např. FO s bydlištěm v EU či EHS)
-

Základní zapisované údaje

- datum vzniku a zápisu
  - spisová značka
  - obchodní firma, jméno a příjmení
  - sídlo, místo podnikání
  - právní forma (pr. osoby)
  - IČO – identifikační číslo
  - předmět podnikání, předmět činnosti
  - statutární orgán (jméno, bydliště, způsob jednání za společnost, vznik funkce),
  - další orgány
  - prokura (je-li udělena)
  - ostatní skutečnosti (např. přeměna, opt-in)
-

Další údaje (závislé na pr.formě)

- **v.o.s.:** členové
  - **k.s.:** společníci, vklady komanditistů, splacené části
  - **s.r.o.:** jednatel, společníci, vklady, splacené části, základní kapitál, podíly, dozorčí rada (pokud je zřízena)
  - **a.s.:** představenstvo, základní kapitál, počet akcií, druh, forma, podoba, nominální hodnota, základní kapitál, jediný akcionář (pokud je společnost vlastněna jen 1 akcionářem)
-

Obchodní rejstřík - princip formální publicity

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **OR je přístupný každému:**
    - na rejstříkovém soudě
    - prostřednictvím dálkového přístupu (www.justice.cz)
  - každý může **nahlížet** do rejstříku a **pořizovat z něj opisy**
    - rejstříkový soud umožní získat úředně ověřený **elektronický opis**
  - každý může žádat o **kopii (opis) dokumentu** ve Sbírce listin
  - každý může žádat **potvrzení** o tom, že určitý **údaj** ve veřejném rejstříku **není**
-

Obchodní rejstřík - princip materiální publicity

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- zápis je právně **účinný** vůči každému **ode dne zveřejnění zápisu** rejstříkovým soudem
  - proti tomu, kdo **jedná v důvěře v zápis**, nemůže ten, koho se zápis týká namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti (ochrana 3. osob – jejich důvěry v zápis)
    - označuje se jako princip „**ochrany dobré víry**“
-

Obchodní rejstřík - konstitutivní a deklaratorní zápis

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Konstitutivní zápis** – účinnost nabývá zápis od provedení soudem
    - zápis vzniku (zániku) obchodní společnosti
    - zápis vedoucího odštěpného závodu
    - zápis obchodní firmy
  - **Deklaratorní zápis** – plní především informační funkci
    - zápis změny statutárního orgánu
    - zápis o probíhající likvidaci a údaje o likvidátorovi
    - zápis či výmaz osob společníků
    - udělení prokury
-

Obchodní rejstřík - vnitřní struktura

- **oddíly a vložky:**
    - **oddíl** obsahuje podnikatele dle právní formy (např. oddíl B – akciové společnosti, oddíl C – společnosti s ručením omezeným, oddíl Dr – družstva)
    - **vložka** obsahuje konkrétní společnost (či subjekt)
  - údaje o zápisu v obchodním rejstříku (případně v jiných rejstřících) je podnikatel včetně oddílu a vložky **povinen uvádět na obchodních listinách**
-

- **zákonem stanovené dokumenty s dalšími informacemi o podnikateli se zakládají do Sbírký listin OR**, např.
    - společenská smlouva (zakladatelská listina)
    - stanovy a.s.
    - výroční zprávy, účetní závěrky
    - rozhodnutí o změně právní formy
    - znalecký posudek na ocenění nepeněžitého vkladu
    - podpisové vzory osob oprávněných jednat za spol.
    - a řada dalších
  - povinnost **podávat návrh na zápis bez zbytečného odkladu** po vzniku rozhodné skutečnosti
  - povinnost **zakládat listiny** do sbírky listin
-

Obchodní rejstřík - řízení

- rejstříkové soudy = **krajské soudy**
  - **registrační princip** (formální přezkum)
    - NOVÉ: zápis do obchodního rejstříku může provést také **notář**
  - návrh se podává jen ve **stanovené formě**
    - formu stanovuje MinS vyhláškou č. 323/2013 Sb.
    - doplněný listinami dokládajícími zapisované skutečnosti
    - lze i elektronicky (s elektronickým podpisem) nebo datovou schránkou
  - soud zamítne návrh na zápis pokud
    - byl podán osobou neoprávněnou
    - nebyl podán předepsaným způsobem
    - neobsahuje potřebné náležitosti
    - nebyly připojeny důkazní listiny
  - lhůta k rozhodnutí
    - **5 pracovních dnů** (jinak tzv. fikce zápisu)
-

Poplatková povinnost

- za řízení **se hradí soudní poplatek**, upravuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
  - Např.
    - za první zápis akciové společnosti do OR – 12.000 Kč (u notáře 8.000 Kč)
    - za první zápis jiné osoby (než a.s.) do OR – 6.000 Kč (u notáře 2.700 Kč)
    - změna zápisu – 2.000 Kč za návrh (bez ohledu na počet měněných položek) (u notáře 1.000 Kč)
-